చిన్నకథ

పొన్నివాళ్లకుగాదా తీపుతున్నంతసేపుంటుంది. ఏలు దొరికినది. మూడేళ్లనా కళ్లు కాయలు కాచేలాగ ఎదురు తెన్నులు చూస్తోంది. ఈమాటికి కైదీ విముక్తు డవుతాడు. కల్యాణి ప్రతిరోజే యిల్లు అలికి ముగ్గులతో నింపింది. ఈ రోజే తనకు ఆనందం. అతి కష్టంపై వానిని ఏడెనిమిది రూపాయలతో భర్తకి ఇవ్వడు పొట్టా రోపతి కొన్నది. తన ముద్దు బిడ్డకి కొత్త కోలు కొనేందుకు అరాటు పడింది కాని పతికి స్వాతంత్ర్యం యిచ్చేందుకు మిగిలిన చిల్లర చెంగు చివర ముడి వేసింది. పిల్లవాడిని ఎన్నిసార్లు ముద్దు పెట్టుకొన్నదో తనకే తెలియదు. తన జీవితం ఒక్కసారిగా చీకటైపోయింది. ఆ సమయంలో ఈ సూర్యుడు దురుంచి తన చీకటిని తెల్లవారజేసేడు. లేకపోతే తను ఏమయ్యేదో, ఏమైపోయేదో చూడుకొనేది. భర్త వాగ్దానమునకు రెండు సంవత్సరాలు గడిచింది. ఈ పిల్లవాడు కలిగాడు. వాని ఆట పాటలతో యీ మాదేశు గడిపింది. ఆలోచిస్తున్నది "తన పాప్రపంచం పుష్ప బాలుడు రాలేదు. అన్నని చూడగానే ఆయనకు వచ్చింది. కౌగిలియ కుంటూడన్న కోరిక హృదయంతోనే అణిగిపోయింది. ఆతల్పి నాలిమేడలగా సూరాయి. ఉత్సాహంతా కన్నీటి బిందువులతో కలసి ప్రవహించి, మాయమై పోయింది.

ఇంటిలో ఆడుగు పెట్టుతూనే ఆదిత్యుడు చిరునవ్వు నవ్వాడు. ఆ నవ్వులో బాధ మిశ్రమై వుంది. కల్యాణి శిలా ప్రతిమలా వుంది. ఒక్క క్షణము గుండెలు, ఆగినట్లు అనిపించింది. తన కళ్లను తానే నమ్మనట్లుగా ఇర్మవైపు చిక్కగా చూడసాగింది. నోరు తెరచి ఒక్క శబ్దం పలుకలేదు. స్వాగతమా? ముఖమా? పలుపోలేదు. పిల్లవాడు తల్లి ఎడిపోయింది చీరవాణ్ణి చూసి తల్లిని పెనవేసుకొన్నాడు. చివరకి ఆమె నిరుసంగా— ఏమిటి మీ పరిస్థితి? అనుకొనుట్టు లేకపోయినాను.

ఆదిత్యుడు కల్యాణి బాధ గ్రహించి వాన్ని పోగొట్టే ప్రయత్నం చేస్తూ నవ్వుతూ "పరేవి లేదు. కొంచెం చిక్కాను. నీ అవ్యక్త మనస్తాపంతో ఏడిపి భోజనము తింటే మళ్లా ఆరోగ్య సంపాదన పడుతాను" కల్యాణి "అబ్బ! చూత్తిగా పండితోయు పుల్లలా వున్నారు. అక్కడ కడుపు నిండా భోజనం పెట్టరా? రాజ్యం కోసం పోరుచేయడానికి కైత్లో మాడ బాగ మారాలని చెప్పారు. మీ యిల్లు తిరిగే స్నేహితులు కనపడలేదే? వెళులు కాలే మీ దేహమునుండి రక్తం ప్రవహింప చేసినవా లేరి?" ఆదిత్యుడు చాల బాధ పడ్డాడు. "కల్యాణీ! నుంచి అనుభవం కలిగింది. నేను తెలుసుకోలేకపోయాను. ఏ క్షణంలో బంది నైనాన్, నాతో ఎక్కు మాట గాని, చూపు గాని లేదు. ప్రజలు తమ సేవకులను తొందరగ మర్చిపోతారు. ఇదే నేను తెలుసుకోగలిగాను. నా సహాయకులు యింత నిర్దయగ ప్రవర్తిస్తారని తోచలేదు. నా మొదటి అనుభవ మిది. కాని నేను ఎవ్వరిపై దోషారోపణ చెయ్యను. నేవ స్వయంగ తన కానుక. కీర్తి కోరడం నా తప్పు" అన్నాడు. అలాగైతే అక్కడ భోజనం లేదన్నమాట! ఆ సంగతి ఎత్తకు. అది పక నివారా గాక. ప్రతి కి యింటికి తిరిగి రావడమే నా అదృష్టం. కొంచెం సేపు విశ్రాంతి తీసుకుంటాను. నిలువలేకపోతున్నాను. కల్యాణి—"పదండి భోజనముచేసి విశ్రాంతిగా నిద్రపోదాము. (పడిలోవున్న పిల్లవాణ్ణి లేపి దీస్తూ) వాన్నగారు నాయన! మీ నాన్నగారు. వెళ్లు ఎత్తుకుంటారు. నీపై ప్రేమ వారికే."

ఆదిత్యుని కళ్లలో గిర్రున నీళ్లు తిరిగాయి.

ఆదిత్యుని కళ్లలో గిర్రున నీళ్లు తిరిగాయి. వాని ప్రతి రోమం అతన్ని తిరస్కరించాయి. తనపై తనకే చాల నివారము కలిగింది. ఎన్నడూ లేనిది యీ పశ్చాతాపం. భగవంతుడు మేలు చేసి నేను ఆరోగ్యవంతుడనైయుతే మరి ఎప్పుడూ రాష్ట్రీయ విప్లవ సమిపముతో వుండును. నాకు ఏమి అధికారం వుంది? పువ్వులో సమానంగా పెంచవలసిన ముద్దు బిడ్డని దారిద్ర్యం, ధైర్యమ్ము తోనే! ఇక నేను ధనార్జన చెయ్యాలి. మిగిలిన జీవితం వాని పుష్టికోసం పాటు పడాలి. నా యెడ నీ కర్తవ్యము ఏమి నెరవేర్చుకున్నావూ? బాలుడుతన్ని నిరశనగా చూస్తూన్నట్లు తోచింది. ఎంతగా ఆశ చెందాడో, ప్రేమించాడో బాలాణ్ణి ఎత్తుకోవాలని కాని ధైర్యం చాలలేదు. చెయ్యి చాచలేకపోయాడు. దినమంతా వళచే నడక. అసలు ఆ చేతుల్లో శక్తికరువైంది.

కల్యాణి పిల్లవాణ్ణి చంక నేసుకొని పట్టాలో భోజనం పెట్టి తెచ్చింది. ఎన్నాళ్లకు ఇటువంటి భోజనం. ఆకలి గొన్నకళ్లతో పళ్లెం వంక చూచాడు. చెయ్యి అప్రయత్నముగా అన్నము కలిపింది. మరి ఎవరి వంక చూడలేదు. భోజి చేసాడు. కల్యాణి ఆశ్చర్యపడింది. మారు వేసేదుకు సాహసించలేకపోయింది. ఎంత విచిత్రం. ఎన్నడూ యీ విధంగా తిని ఎరగడు. పళ్లెం యింట్లోకి తీసుకువెళ్లింది.

కల్యాణి పిల్లవాణికి అన్నము తినిపిస్తోంది. "కాల్యా! అనే కేక వెనుక్కు మారుమ్రోగింది. ఆతృతగా వచ్చి "పిల్యా?" అంది. ఆదిత్యుని ముఖ కవళికలు మారిపోయాయి. శ్వాస చాల సేపు. కూడమిత్తుడా, స్నేహితుడా. ఎవ్వరు కాని జోరుగ వుంది. కల్యాణి చాల భయపడింది.

కల్యాణి ★

"వైద్యుని పిల్చుకురానా?" వద్దంటూ చేతితో సంజ్ఞ చేస్తూ "ఆనవరనము కల్యా ! యిప్పుడు నీ దగ్గర దాచను. వ్యాధి చాల ముదిరిపోయింది. చాలసార్లు చనిపోవలసిన వాడిని. నిమ్మునలను చూడానికి బ్రతికివున్నాను. అందుకే యింతవరకు ప్రాణాలు వున్నాయి. యిటు చూడు! ఏడవకు" అన్నాడు. ఆమె పన్నున్న దుఃఖాన్ని ఆపు చేసుకుంటూ "వుండండి, నేను యిప్పుడే వైద్యుని తీసుకువస్తా!" ఆదిత్యుడు తల వూపుతూ "వద్దు కల్యా! యీ నాల్గు ఘడియలు నా దగ్గర వుండు. ఎవ్వరూ చీ పిం ప్రయోజనము? వైద్యులు ఎవుడో జవాబు యిచ్చారు. ఇక్కడదాక రావడమే ఆశ్చర్యముగ వుంది. ఏ దైవశక్తి సహాయము చేసిందో! దీపము ఆరిపోయే ముందు పెద్ద కాంతిని వెదజల్లుతుంది. నా పని అలాగే వుంది. నీకు చాల అన్యాయంచేశాను. నిన్ను మభపెట్టి లేకపోయాను. అందుకోసమే ఎల్లప్పుడూ విచారిస్తూ వుంటాను. సౌభాగ్య మిచ్చి, యీ ముద్దుబిడ్డకి పోషణ నీ యిష్ట వదలిపోతున్నాను. అంతకంటే నీకు ఏ విధముగా సహాయము చేయలేకపోయాను. అబ్బా!" కల్యాణి కొంచెము ధైర్యము తెచ్చుకొని "మీ కెక్కడైనా బాధగా వుందా? నిప్పు రాజేసి ఆవిరి పెట్టనా. ఏమీ చెప్పారు కాలేం?" ఆదిత్యుడు పక్కప్రక్కనుంచి మరియొక పక్కకు వత్తిగిలి "యిప్పుడు వాటి పని ఏమీ లేదు. ఎక్కడా బాధ లేదు. నీళ్ళలో మునిగినట్లుగా వున్నాయి గుండెలు. జీవిత లీల సమాప్తి జెందుతోంది. ఇంక కొద్ది క్షణాలు. మాట ఎప్పుడు పోతుందో చెప్పలేను. చెప్పా లనుకున్నది చెప్పుతున్నాను. ఆ కోర్కె మనస్సులో వుంచుకొని వెళ్ళ మంటావా? నా ప్రశ్నకి జవాబు యిస్తావా? ఆడగన?"

కల్యాణి మనసులో వున్న ధైర్యమ్ము, విచారము మటుమాయమై పోయాయి. మృత్యువు చూసి నప్పే ఆత్మవిశ్వాసము, కష్టకాలములో సర్పములతో ఆడగలిగే ధైర్యము పుదయించాయి. రత్నములతో పొదగబడిన ముఖమల్ వరలో ఎంతో వాడిగల కత్తి దాచివుంటుంది. మందముగా ప్రవహించే సెలయేరులో ఆనంత శక్తి యిమిడి వుంటుంది. అదే విధముగా స్త్రీ కోమల హృదయములో సాహసము, ధైర్యము తనలో దాచుకుంటుంది. కోపమనే కత్తిని బయటకు తీస్తే, విజ్ఞాన మనే జలశక్తిని తెరచిన వాటి శక్తులు బయట పడతాయి. అదే మాదిరి స్త్రీ సాహసం, ధైర్యం వచ్చెక్కిగలవు. కల్యాణి భర్త తల నిమురుతూ "మాట్లాడ లేమండీ?" అదిత్యుడు భార్య కోమల హస్తాలని తాకుతూ "నీ ఆలోచన యికనుండి నా జీవితము ఏలాగని కదూ! బుదేం మన ఆఖరి ఆనంద ఘడియలు. ఇదిగో వినుమ: నీవు ఎప్పుడూ మనను దాచి మాట్లాడి ఎరుగవు. ఇప్పుడుకూడ నిన్నుంకోవడుగు చెప్పు నా జీవితానికి నవ్వాలా? ఏచారించాలా?" అన్నాడు. కల్యాణి వుత్సాహముతో "ఇలాటి ప్రశ్న ఎందుకు వేశారు? ఎప్పుడన్నా నేను మిమ్మల్ని నిర్లక్ష్యంగా చూశానా? మీ జన్మదేవతా జన్మనక్షత్రమ్ము, వంక పెట్టరానిది, ఆదర్శప్రాయము. ఎన్నిసార్లు మిమ్మల్ని స్వజాతి సేవనుండి విరమించ మన్నాను. నా మనస్సు అప్పుడు కూడ పెద్ద ఆసనము మీద వున్నవారిని క్రిందికి లాగినట్లుగా భావించేదాన్ని. నిజంగా మీరు మాయ, మమతల్లో కామవాంఛ మారిపోయినట్లయితే నేను ఆనందించి వుండేదాన్ని. కాని నా ఆత్మకు యీ గర్వము, వుత్సాహము వుండదు. ఈ ఆనంద మనుభవించే అదృష్టము నాకు లభించింది. నే నెవ్వరికైనా ఆశీర్వచనము లిస్తే "వారి జీవితము మీలా గడవాలి" అంది.

ఇది అంటూ వుండగ ఆదృష్ట హీనురాలైన కల్యాణి ముఖము శాంతివంతమగాన మారింది. ఆమె ఆత్మ వుప్పత శిఖరాలను అందుకున్నది. ఆదిత్యుడు గర్వముతో నిండిన కళ్ళతో భార్య వంక చూశాడు. "అంతే యిప్పుడు నాకు సంతోషము కలిగింది. కల్యాణీ! పిల్లవాడి గురించి నాకు ఇప్పుడే సంశయము లేదు. వీణ్ణి యింతకంటే చేర్చరి చేతుల్లో వుంచలేను. జీవితములో యీ ఆదర్శం మరువనని నమ్ముతున్నాను. ఇంక నే నేమైనా భయము లేదు. పతి సతిని ఆశరిపోగా మంచిం చాడు.

2

ఏడు సంవత్సరాలు గడిచాయి. బాలుడు ప్రకాశము యిప్పుడు పదేళ్ళ రూపవంతుడు, ధైర్య, సాహసములను కలవాడు. ఆదేదనతో నిండిన ఆమె హృదయము వాణ్ణి చూడగానే శీతలత్వము జెందుతుంది. ప్రపంచక దృష్టిలో కల్యాణి దురదృష్టవంతురాలు, దరిద్రురాలు. తనకు భాగ్యము లేదని ఎప్పుడూ దుఃఖించి ఎరుగదు. ఆడవారికి వంటిపై నగలే జీవనోపాధి అనే పెద్దల వాక్యం కల్యాణి ఎడ తప్పక వర్తించింది. ఆమె తన నగల నమ్మి ఒక ఆవును, గేదెను కొన్నది. ఆమె రైతు బిడ్డ. పాడి చేయుట కొత్తగాదు. ఆమె తన జీవనోపాయము, స్వచ్ఛ క్షీరము విధి విధి తిరిగవంసిన నని లేదు. పాడుగు దగ్గర పాలు పాడుగు దగ్గరే అయిపోయేవి. విశ్రాంతి ఎరుగని ఆమె ముఖములో వుత్సాహపు కనపడుతుంది. నిరాశ ఆమెను తాకడానికి భయపడేది. ఆమెలో పట్టుదల, సాహస రేఖలే గోచరించేవి. తన పాడే నైపుణ్యము, దుఃఖములన్నీ ఆ ప్రకాశములో మర్చిపోతోంది. ప్రకాశ కోసము తను ప్రాణాలు అర్పిస్తుంది. తన ఆనందము, అభిలాషలు, ప్రపంచకము, స్వర్గము—అన్నీ తన జీవితమును ప్రకాశమయము చేసిన ప్రకాశకోసమే. ప్రకాశ ఎప్పుడన్నా తొందరపడి చెడు పనులుచేస్తే కళ్ళు మూసుకు సహించేది. తరువాత వాని పై చాల కఠినముగ ప్రవర్తించేది. ఆమె ప్రకాశ తల్లే గాదు తల్లి—తండ్రి రెండూ కూడాను. ఆమె పుత్ర ప్రేమలో తల్లియొక్క మమత, తండ్రి కాఠిన్యము కలసి వెలసి వున్నాయి. భర్త ఆఖరి ఘడియల్లో అన్న మాటలు ఆమె హృదయములో మారుమ్రోగుతున్నాయి. పతి లక్ష్యము పూర్తి చేయాలి. తండ్రి ఆదుగుజాడల్లో మెలిగేలాగ కొడుకుని తయారుచేయాలి. ఇదే ఆమె హృదయ పూర్వకమైన కోరిక. ప్రకాశ యౌవనవంతుడై తండ్రి కోరిక తీర్చాలి.

సాయం సమయము. ఒక ముష్టిది ముష్టికై వీధిలో నిలబడింది. ఆ సమయములో కల్యాణి గొడ్లకి మేత, కుడితి వేస్తున్నది. ప్రకాశ బయట ఆడుకుంటున్నాడు. పిల్లవాడే! అయినే అవ్యాంగ కలిగింది. ఇంట్లోకి వెళ్ళి తవుడుతో తిరిగివచ్చాడు. బికారి తన జోలిని చాచింది. గిన్నెలోవున్నతవుడు పాసి పక పక నవ్వుతో తప్పట్లు కొట్టుతూ వెళ్ళిపోయాడు. ముష్టిదానికి కోపము వచ్చింది కళ్ళు ఎర్రబారాయి. "ఎంత గారాబము! నాతోనా వేళాకోళము. ఇదేనా మీ తల్లిదండ్రులు నేర్పినవిద్య. "నువ్వు పుత్రుడవు. ఇంటి పేరు బాగ నిలబెట్టుతావు" అంది. కల్యాణికి యీ మాటలు వినిపించి బయటకు వచ్చి "ఏం జరిగిందమ్మా? ఎవర్ని ఆ మాటలు?" ప్రకాశని చూపుతూ "ఆ అబ్బాయి మీ పిల్లవాడే కదూ! చూడు. గిన్నెలో తవుడు తెచ్చి నా జోలిలో పోశాడు. గుప్పెడు బియ్యమున్నాయి. అవి కూడ నువ్వులో కలిపాయి. ఎవరైనా యిలా బాధ పెడతారా? అన్ని రోజులు వకే మాదిరిగా గడవ్వు. కొన్నిరోజులు పున్నమై తే మరి కొన్ని రోజులు అమావాస్య. పున్నమినాటి చంద్రుని చూచి ఎలా ఆనందింపుతామో అలాగే చీకటి రాత్రులు కష్ట పడుతాయి. సిరి ఎప్పుడూ వకే చోట నిలవదు. మనుష్యుడా తల్లీ! గర్వించవలసినది? భగవంతుని చేతిలో కీలుబొమ్మ" అంది ముసలమ్మ. కల్యాణి ప్రకాశని పిల్చింది. ప్రకాశ సిగ్గు పడలేదు. గర్వముతో తల ఎత్తుకొని వచ్చి "ఈపిడ చూడుమ్మా! పిన యింటికి ముసిలి వచ్చింది. ఏదైనా ఏమి చేసుకోరాదూ?" అనాడు. కల్యాణి వాణ్ణి సమాధానం పెర్చే వుద్దేశ్యముతో "సిగ్గు లేదూ? సిగ్గు పడడానికి బదులు ముఖం చూపిస్తున్నావూ?" ప్రకాశ "సిగుగ్గెందుకమ్మా! దీనికి రోజూ అడుక్కునే ఏనే. మన దగ్గర పంచి పెర్చేందుకువూరికేనే వస్తున్నాయా?" అన్నాడు. "నీకు యిష్టము లేకపోతే వెళ్ళి మనాలి గాని, ఇంత చెడు పడతా ఎలా అర్థిందిరా?" "దాని అలవాటు పోయేందుకు లేలా చేశాను." కల్యాణి కోపముతో "జాగ్రత్త! మాటలు పరిగా దానిన్యా అనకుండగుగా చెయ్య చేసుకోవలసు" అంది. ప్రకాశ "ఎందుకు కొట్టాలమ్మా? ఇతర దేశాల్లో ఇలా అడుక్కుంటే జైల్లో పెడతారు. ఇక్కడ ఏబ్బ రాజాధి రాజుల్లాగ దండించి మరీ తీసుకుంటారు" "పిచ్చాగుడు ఎలా బ్రతుకుతారుమరా?" "కాళ్ళు చేతులు కడుపు ఆకలి ఉన్నదా? ఎక్కడో అక్కడ చచ్చిపోక" అన్నాడు. ఏమీ ఎరుగనివాడు కనుక చావు అంటే బొమ్మలాట అని తలిచాడు. అందుకనే అంత తేలిగ్గా అనగలిగాడు. కల్యాణి తెల్లపోయింది. ముసిలిదానికి కొద్ది బియ్యం మిచ్చి పంపివేసింది. కాని ప్రకాశ చెడు నడత ఆమె హృదయములో చెద పురుగులా ప్రవేసించింది. వీ డీ చెడు నడత, కాఠిన్యము, నిర్లక్ష్యము ఎక్కడ నేర్చుకొన్నాడు? రాత్రంతా ఆమెకు అదే బాధ. అర్ధరాత్రి నిద్ర మెళకువచ్చి చూస్తే లాంతరు ముందర కల్యాణి కూర్చొని ఏడుస్తోంది. లేచి వెళ్ళి "అమ్మా! ఇంత వరకు నిద్ర పోలేదా?" ముఖము ప్రక్కకి త్రిప్పుకుంటూ "నిద్ర రాలేదు. నీ కేలా మెళకువ కలిగింది? దాహము వేస్తోందా?" "లేదమ్మా! ఎలా మెళకు వచ్చిందో తెలియదు. ఇదాళ నావల్ల చాల తప్పు జరిగిందమ్మా! నన్ను క్షమించవూ?" కల్యాణి వాని ముఖాన్ని ప్రేమతో చూసింది. "ఆ మనసమ్మాపై యీ రోజు చాల కొంటెతనముగా ప్రవర్తించాను. నన్ను క్షమించు. మరి ఎప్పుడూ చెయ్యను" లులాంటూ ఏడ్చాడు. కల్యాణి వాని తల నిమురుతూ, నుదురుని ముద్దు పెట్టుకుంటూ "నాయనా! నన్ను సంతోష పరిచేందుకు లులాడువా? నిజంగా నీ మనస్సుకి పశ్చాత్తాపము కలిగిందా?" అంది. ప్రకాశ వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ, "కాదమ్మా! నా మనస్సుకే విచారము కలిగింది. ఈ సారి ఆ మనసమ్మ వస్తే తప్పకుండా చాల డబ్బు యిస్తాను" తల్లి నడిలో ఈ పెట్టుకుంటూ అన్నాడు.

కల్యాణి ఆనందము పరవళ్ళు త్రొక్కింది. "కల్యాణీ! బాధ పడకు. ప్రకాశ తండ్రి పేరుని ప్రకాశవంతము చేస్తాడు. నీ కోరికలన్నీ పూర్తి చేస్తాడు" అన్నభర్త గొంతుక చివపడింది. ఆదిత్యుడ్చి తమ ముద్దు బిడ్డకు ఆశీర్వచనము ఇచ్చునట్లుగా కళ్ళకు కట్టింది. ధైర్యంతో ముందడుగు వేస్తోంది. రోజులు ఎన్నాళ్ళకి రావాలి. తన కుమారుడు వయస్కు డవుతున్నాడు. తెలివిగల కొడుకు. ఎక్కడ చూచిన ప్రకాశ తెలివితేటలు గురించే చర్చలు సాగేవి.

3

ప్రకాశ పెద్దవా డవుతున్నకొలదీ చెప్పేది వకటి, చేసేది వేరొకటి. అతనికి కాలేజిలో స్కాలర్‌షిప్ యిచ్చారు. కల్యాణి డబ్బు యిస్తూనే వుండేది. కాని ప్రకాశ ఖర్చుకి సరిపోయేది కాదు. నిరాడంబరము, మిత వ్యయము గురించి పెద్ద, పెద్ద వుపన్యాసములు యిచ్చేవాడు. పాశ్చాత్య నాగరికతను మెచ్చుకొనే వారికంటే అతను పేషన్‌లలో ఎక్కువగా వుండేవాడు. ఆడంబరము ఎక్కువ. అతని మనస్సుకి బుద్ధికి పడదు. మనస్సు జాతివైపునకు పోనిస్తే, బుద్ధి తనవైపునకు మళ్ళించుకొనేది. తరచు ఖుద్దే మనస్సుని జోడించేది. మన నన్నుమాట వకటైనా చెల్లేది కాదు. వందని పాలానికి ఎంత జేస్తే ఏముంది? అలాగే జాతి సేవ. దాని వల్ల మన కేం ప్రయోజనము. కీర్తి, గౌరవము లుండొచ్చు. అని స్థిరమని నమ్మక మేముంది. జీవిత మంతా కష్టపడి సంపాదించిన డబ్బు వక్క క్షణములో పోవచ్చు. అతనిన ఆత్మవిలాసమై జీవితము గడిపేందుకు మొగ్గింది. ఎంతగానో మారిపోయాడు. త్యాగము, నిగ్రహము— అనే మాటలే మరిచాడు. దారిద్ర మంటే అసహ్యము. హృదయము, భావాలు గాని అతనితో లేవు. భగవంత డిచ్చిన బుద్ధి వుంది. దానికి బాధ ఎక్కడ? ఏయ ఎక్కడ?

సంధ్య పరుగు పెట్టింది. వేంకొంది ప్రజలు రాకపోయారు. నిగిలినవారి ఆర్తనాదాలు మిన్నుముట్టాయి. కాలేజి నుండి విద్యార్థుల సంఘం బయలుదేరింది. ప్రపంచకు ద్వంద్వ సమస్య వచ్చిపడింది. వెళ్ళనా? పోనా? శ్రద్ధగా పరీక్షకి తయారవుతేగాని ప్రథమ శ్రేణిలో రావడానికి వీలుండదు. ఒంటరిగా బాగలేదని సంకటపెట్టినా నేశాడు. తల్లి దగ్గరనుండి పుత్తరం వచ్చింది. నువ్వు సంధ్య వెళ్ళలేదని తెలిసి నాకు చాల బాధగావుంది. అలాగే వెళ్ళవలసింది. సంఘాల్లో కూడ వైద్యులుంటారు. ప్రకాశ పుత్తరానికి జవాబు యివ్వలేదు.

మరి కొద్దిరోజులకే ఒరిస్సాతో కాటకం వచ్చింది. ప్రజలు మలమల మాడిపోతున్నారు. కాంగ్రెసు వారు వారికి సహాయార్థం ఒక సమితిని తయారు చేశారు. అదే సమయంలో కాలేజివారు కొంతమంది విద్యార్థులను చరిత్ర గురించి రిసెర్చికి సిలన్ పంపుతున్నారు. కల్యాణి వెంటనే పుత్తరం వ్రాసింది. "ఈసారి తప్పక ఒరిస్సా వెళ్ళి పాటి సోదరులకు సహాయపడు. ఇదే నా కోరిక." కాని తనకు సిలన్ వెళ్ళాలని వుంది. ఎటూ పాలుపోలేదు. చివరికి సిలన్ ఒరిస్సాకి విజయం పొందింది. కల్యాణి పుత్తరాలు వ్రాయడం మానుకొన్నది. విచారమే తుదకు మిగిలింది.

సిలన్‌నుండి తిరిగి వచ్చి పెలవుల్లో యింటికి వచ్చాడు. కల్యాణివానికి దూరంగ వుండడం మొదలు పెట్టింది. ప్రకాశ చాల సిగ్గుపడ్డాడు. ఇంక ఎప్పుడన్నా అవసరం వస్తే తప్పక అమ్మని సంతోషపరుస్తాను. ఈ విశ్వయంతోనే తిరిగి విద్యాలయానికి వెళ్ళాడు. కాని అక్కడికి వెళ్ళగానే పరీక్షకోసం తహ తహ పడ్డాడు. పరీక్షకైనా ప్రకాశ యింటికి రాలేదు. కాలేజి లెక్చరర్ కాన్‌నివారు వెళ్ళతుంటే ప్రకాశ వానితో కలసి వెళ్ళాడు. పరీక్షా ఫలితాలువచ్చాయి. ప్రకాశ ప్రథమ శ్రేణిలో వచ్చాడు. వెంటనే యిల్లు జ్ఞాపక మొచ్చింది. అమ్మకి తను పన్నున్నట్లు పుత్తరం వ్రాశాడు. తల్లిని సంతోష పరచడానికి రెండు మూడు వాక్యాలు జాతి సేవ గురించి, యింక నీ ఆజ్ఞ శిరసావహిస్తానని, కాలేజి వాళ్ళందరు యిప్పుడు నన్ను మన్ని స్తారని వ్రాశాడు. కల్యాణికి మళ్ళీ ఆధారం దొరికింది. ఆమె ఆశాంతలు మళ్ళీ చిగుళ్ళు తొడిగి, మొగ్గలు వేయ మొదలిడింది.

4

కాలేజి తెరవగానే రిజిస్ట్రారు దగ్గరకు ఒక ప్రకాశ పేర పుత్తరం వచ్చింది. వారు ప్రకాశని యింగ్లండు తమ ఖర్చుతో విద్యాభ్యాసమునకై పంపదల్చారు. ఎంతో సంతోషంతో "అమ్మా! కాలేజి ఖర్చుపై నన్ను యింగ్లండు పంపుతారట. ఇదిగో చూడమ్మా" అన్నాడు. ఆతని ఆనందము నకు అంతే లేదు. కల్యాణి విచారంగా "అయితే నీ వుద్దేశ్యం ?" "నా యిష్టమా! యిటువంటి అవకాశం మళ్ళా దొరుకుతుందామ్మా!" "నువ్వు స్వజాతి రక్షకుల్లో చేరుతా నంటివి" "అయితే వాళ్ళలో కలిస్తేనేగా జాతి సేవచేసేది. నేను యింగ్లండు వెళ్ళివచ్చిన తరవాత జాతి సేవ చేస్తాను. నిజం చెప్పాలంటే ఒక్క మేజిస్ట్రేటు దేశానికి ఎంత సేవ చెయ్యగలడమ్మా. వెయ్యి స్వజాతి రక్షకులు కూడ చేయలేరు. నేను సివిల్ సర్వీస్ పరీక్షలో కూర్చుంటాను. ప్యాసు కాగలనని చాల నమ్మకం వుంది." కల్యాణి స్తంభించి, "మరే నువ్వు మేజిస్ట్రేటు అవుతావా?" ప్రకాశ "సేవ చేయాలని అభిలాష వుండాలే గాని అది నెరవేర్చుకోవాలంటే అత డొక్కడే యీ కార్యం నెరవేర్చగల శక్తిగలవాడు. అతన్ని గురించి పేపర్లలో పెద్ద పెద్ద వ్యాసాలు వుండవు. వాని పుపన్యాసములు పని తప్పట్లు కొట్టరు. ప్రజలు వాన్ని అందలాల్లో వూరేగించరు. కాని, నిజమైన సేవ మేజిస్ట్రేటే చెయ్యగలడు." "కల్యాణి నిర్లక్ష్య భావంతో "కాని యీ మేజిస్ట్రేటే స్వజాతి రక్షకులపై దండనలు విధిస్తాడు. ఆదేగాదు వారిని తుపాకీతో కాల్చగలడు." ఒకవేళ మేజిస్ట్రేటు హృదయం పరోపకారంతో నిండివుంటే ఆ పనులను ఆతడు నెమ్మదిగా సరిదిద్దుకుంటాడు. గుళ్ళతో కూడ సరికాని పని తన మంచివల్ల నెరవేర్చుకోగలడు.

కల్యాణి—అలా నేను ఒప్పుకోను. అది ఎప్పటికీ జరగదు. సర్కారువారు తమవోకర్లు అంతటివ్వేచ్ఛ యివ్వరు. వారుఒక చట్టం తయారు చేస్తారు. దాన్ని ప్రతి సర్కారు నౌకరు పాలించాలి. తమ పాలనం రోజురోజుకి దిగ్జారుచుకుంటారు.

(మిగతా 6 వ పేజీలో)

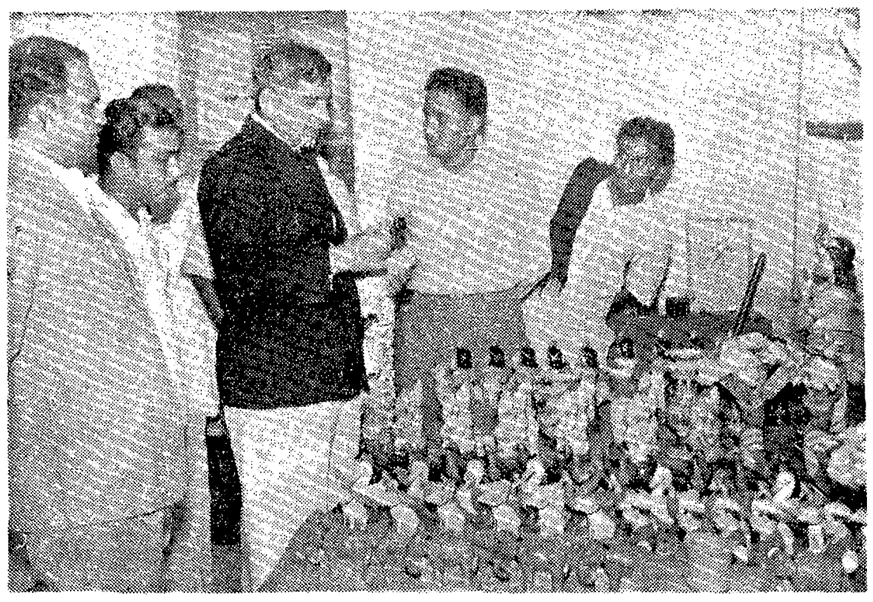

చెన్నూరు గ్రామ నాయకుల శిక్షణ కేంద్ర ప్రారంభోత్సవ సందర్భంలో ఏర్పాటుచేయబడిన వస్తు ప్రదర్శనశాలకు కడపజిల్లా కలెక్టర్ ప్రారంభోత్సవం జరిపారు. జిల్లా కలెక్టర్ శ్రీ సయ్యద్ అహమ్మద్‌గారు వస్తువులు పరీక్షిస్తున్నారు

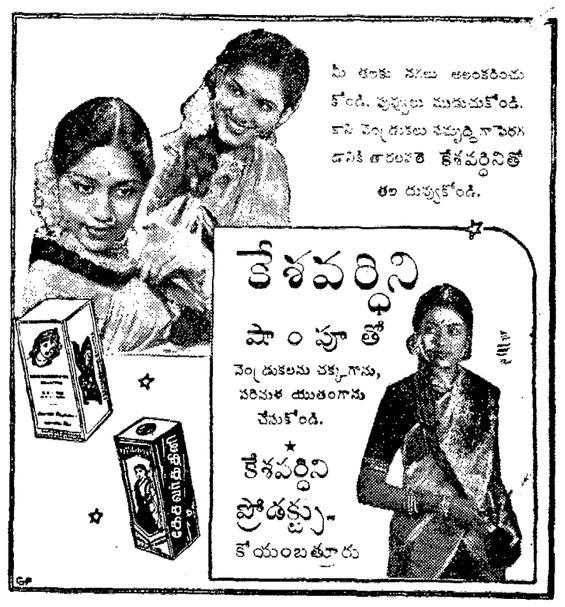

శుభవార్త

7-9-56 తారీఖున రాజమండ్రి ఆంధ్రప్రదేశ్ వార పత్రికలో ఆశ్వీజ శుద్ధ 10 ఆదివారం లగాయితూ మా ఆఫీసులో పాట వీట్లు వ్యాపారం జరుపబడును అని ప్రచురించియున్నాము. కొన్ని కారణములచేత తప్పక అవుచేయవలసి వచ్చినది. తిరిగి మరల దుర్ముఖినామ సం. మాఘ శుద్ధ దశమి శుక్రవారంరోజునుంచి పాట వీట్లు వగైరాలు జరుపబడును. తారీఖు మార్చినందులకు మా కాతాదార్లు మన్నింతురుగాక.

శ్రీ వెంకటరమణ చిట్ పండ్లు

ధవళేశ్వరం :: తూర్పుగోదావరి జిల్లా

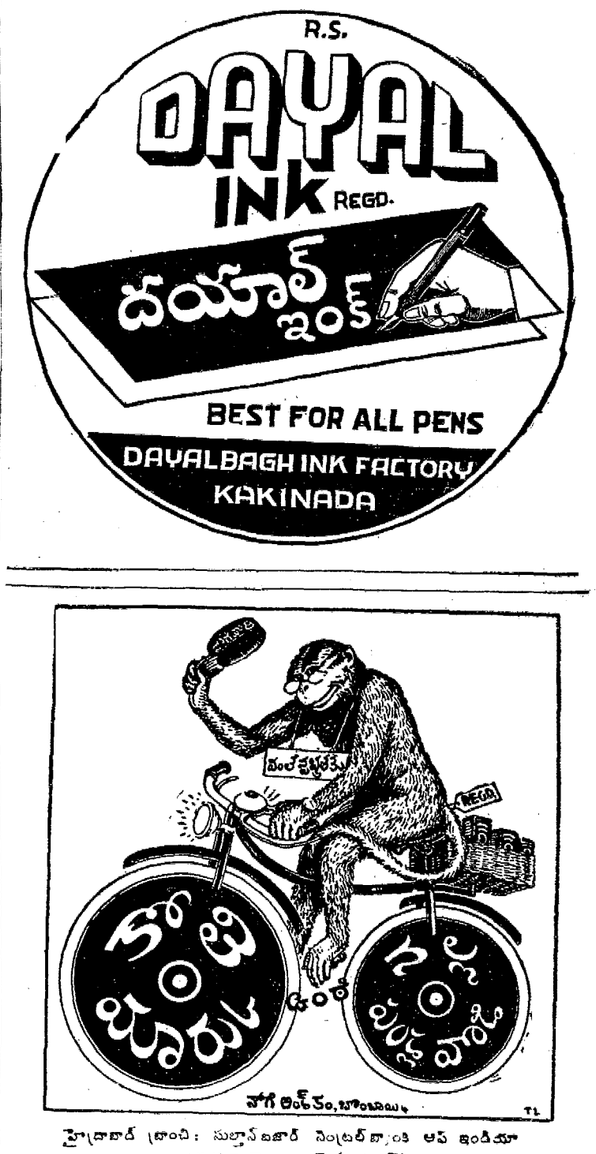

హైదరాబాద్ బ్రాంచి: సుల్తాన్‌బజార్ సెంట్రల్‌బ్యాంకి ఆఫ్ ఇండియా ఎదురుగా హైదరాబాద్ (దక్కన్)

సోడా SKODA

డీసెల్ జెనరేటింగు సెటు మరియు డీసెల్ ఇంజన్లు

STROJEXPORT

వృద్ధమైన నిర్మాణము - నమ్మకముగా పనిచేయును - ఆయిలు తక్కువకాలును - తక్కువఖర్చుతో ఎక్కువకాలము పనిచేయును.

స్టాకు నిల్వల నుండియు, వచ్చుచున్న స్టాకులనుండియు సరసమైన ధరకు లభించును.

దక్షిణ ఇండియా డిస్ట్రిబ్యూటర్లు:

టెక్నికల్ యింజనీరింగ్ కంపెనీ (మద్రాసు) ప్రయివేట్ లిమిటెడ్

379, నేతాజీ రోడ్డు :: మద్రాసు-1.

ఫోన్: 55188 టెలిగ్రాం: NECROMANCY

సంక్రాంతి ఆఫర్ గెలవండి 66,000 గెలవండి

రిజిస్టర్డు నెం. 1509 పాటీ నెం. డి.-6

మా సీలువేసిన కీ సొల్యూషను ది ప్రీమియర్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా లిమిటెడ్, మద్రాసు-1. యందు వుంచబడింది. అది వారి అధికారంలో ప్రకటింపబడును. మొదటి బహుమతి ఆల్‌కరెక్టు రు. 34,000/-రెండవబహుమతి మొదటి రెండుర్లైనులు కరెక్టుకు రు.16,000/- 3వ బహుమతి మొదటి ఒకలైను కరెక్టుకు రు. 8,000/- 4వ బహుమతి మొదటి రెండులైనులు కరెక్టుకు రు. 4,000/- (మా ఆఫీషియల్ కీసొల్యూషనుతో సమానంగా నిలువుగాను, అడ్డంగాను వుండవలెను) 5వ బహుమతి రు.4,000/-ఎక్కువ ఎంట్రీలు పంపినవారికి.

94 కీ సొల్యూషన్ నెం. డి.4 మొత్తం 86

కడపటి పోస్టింగు తెది 7-1-57

ఫలితములు 17-1-57

ప్రవేశ రుసుము:

ఒక్కొక్క ఎంట్రీకి రు. 1/-; 7 ఎంట్రీలకు రు. 5/-;

16 ఎంట్రీలకు రు. 10/-; 50 ఎంట్రీలకు రు. 26/-; ప్రతి 100 ఎంట్రీలకు రు. 45/-.

27	26	16	17
15	14	28	29
24	21	23	18
20	25	19	22

పాల్గొనేవిధం: ఈ చతురంలో 16 మొదలు 31 వరకు అంకెలు వాడి అడ్డంగాను, నిలువుగాను, హైమూలాలగాను ఎటుకూడినా 94 వచ్చేట్టు పూరించేయండి. ఒక్క సంఖ్య ఒక్కసారే వాడవలెను. పాదా వాగితంనూరాద ఎన్ని ఎంట్రీలైనా పంపవచ్చును. పంపేవారు తమ పేరు, అడ్రసు అంకెలువిస్పష్టంగా ఎంట్రీలో ఇం

★ కల్యాణి ★

(శీ వ పేజీ తరువాయి)

అందువల్ల ప్రతి యుగములోను తమ స్వేచ్ఛని మన కొరకు అణచుకోవాలి. దీనికివిరుద్ధంగ ఏ మేజిస్ట్రేటయినా ప్రవర్తించినా వాని వుద్యోగానికి నీళ్ళు వదులుకోవలసిందే. హిందూ దేశమ్మీద నిన్న కారణానికి మీ నాన్నగారికి మూడు సంవత్సరాలు కఠిన శిక్ష విధించాడు. ఆ శిక్షే మీ నాన్నగారి ప్రాణాలు తీసింది. నాయనా! నా మాట విను. నర్కారుద్యోగాన్నైనా వ్యాపారం చెందకు. ఇద్దరు అబ్బాయిలనుకో. వ్యవసాయానికి కాలం గడవు. అదే నా కోరిక. అదే నా యిష్టం. దీనికి బదులు కైదీగా వెళ్ళుకో. అలాగైనా ఏ శిక్షకం మళ్ళ సంతంగా చేసుకో. ఏ వృత్తి అలవరుచుకుంటే అదే మన్ను పడుతుంది. ఆఫీసర్లతో తిరిగితే నీకు అభివృద్ధి కలుగుతుందని నమ్మకం. ఈ నిన్న ప్రమాదం నీకుకుండాం. ఆయిన్న నిన్నతనంలో తన యిష్టాన్ని పొంతనగా భావిస్తుంది. కాని ఎప్పుడైతే అత్తవారింటికి వెళ్ళుతుందో తన యిష్టం వేరయి పడుతుంది. తల్లితండ్రులు, అన్న దమ్ములు అందరు అయిలట్లనే వుంటారు. కాని ఆ యిష్టం తనదిగా వుండదు. అదే నాయన! ప్రతంత్ర దినా. నీవూ పరాయి దేశము వెళ్ళితే తన వారినే పరాయిగా తలంచగలవు" కొడుకుని మమాధానపరుస్తూ అంది.

ప్రకాశ కోపగుంకొని, అయితే జీవితాంతము పరాయి కొరకా దెబ్బలు తింటూ నా బ్రతుకైనా తిరగమంటావా? అదేనా నీ కోరిక. కల్యాణి ఎర్రబారిన కళ్ళతో అలాచెయ్యగలిగితే అదే పుత్రముము. ఒక దెబ్బ తగిలినా నీ ఆత్మ స్వాధీనముగా వుంటే యింక కావలసిన దేమున్నది? ప్రకాశిత్వయముతో నీ యిష్టం మించేనా? కల్యాణి అదే స్వరముతో నా యిష్టమే అది. ప్రకాశ జవాబు యివ్వలేదు. వెంటనే బయటకు వెళ్ళిపోయాడు. రావదానికి పిల్లేదని రిజిస్ట్రేరు పత్రము వ్రాశాడు. ఆ క్షణమునుంచి ఆతని మనస్సు కుమ్మిలో లేదు. విరక్తి, నిరాశ ఆతన్ని ముట్టుకుకోలేకాయి. ఎవరితోనూ మంచిమాటలేదు. స్నేహితులను కలుసుకోవాలని లేదు. మొహం వాడిపోయింది. రెండు మూడు ముద్దలు నోట్లో పెడుకుంటారు. మంచమే శరణ్యము. గది విడచి వెళ్ళడు. ఇలా ఒక నెల గడిచింది. ముఖములో కాంతి లేదు.. నిర్మాల్యము, శుద్ధి స్వభావము, దిరునవ్వు మటుమాయమై పోయాయి. దీనుడు యాచిమ్మన్న కళ్ళతో వున్నాయి ప్రకాశ కళ్ళు. విషేద వర్తమ కూడ అతని ఆశయాలన్ని కూలిపోయాయి. వాని బాధ గ్రహించి కల్యాణి సంతోష పెట్టడానికి ప్రయత్నించేది. కోపగించిన అమ్మవారుకి దయ కలుగుతుందా! చివరికి ఒక రోజున తల్లి ప్రకాశతో "నాయనా! నీవు విదేశాలకు వెళ్ళాలని ప్రతం అర్పిస్తున్నయిలో వెళ్ళు. నేను అడ్డగించను. నిన్ను కలదన్నందుకు యిప్పుడు బాధ కలుగుతున్నాము. మన్ను జాతి సేవ చేస్తుందని మీ నాన్నగారు చూసి సంతోషిస్తారని, వారి ఆత్మ శాంతి చెందుతుందనే వుద్దేశ్యముతో వారించాను. మరొకటి కాదు. వారు పోయేముందు కాంక్షించిన కాంక్ష అది మాత్రే.

ప్రకాశ విచారంగా—ఇప్పు డెందు కెళ్ళడము. నిషేధ పత్రము వ్రాసేశాను. నా కోసమే వారు కాను కూర్చోక్కర్లేదు. ఈ పాటికి యింకొక్కరి పిన్నుకొనే వుంటారు. ఇప్పుడు చేసేదేముంది. నీ యిష్టం ప్రకారమే గ్రామ గ్రామాలు తిరుగుతూ వుంటాను.

కల్యాణి గర్వము చూర్ణమయింది. తన లక్ష్యం ఫలితం కాందేదు. "ఇంకా యిప్పటికీ ఎవర్తి పిన్నుకొని వుండు. పుత్రరము వ్రాసి యియ్యి. నేను వెళ్ళిపస్తాను" అంది కల్యాణి. ప్రకాశ నందే హిస్తూ "పని జరగదమ్మా! ప్రజలు నవ్వుతారు. నీ యిష్టప్రకారమే జీవితము గడిపేందుకు నిశ్చయించుకున్నాను" "నీ మనస్సునందు అదే నిశ్చయముగా వుంటే నీ వలా ప్రవర్తించవు. నా కైనత్యాగము చేస్తున్నావు. హృదయాన్ని అణుచుకొని, నన్ను నీ తోవలో ముల్లులా తలంచి, నా కోసిక తీరిస్తేమటుకు లాభ మేముంది? ఇన్నాళ్ళు నీయంత నువ్వే సేవా భావంతో మారుతావని తలచాను. ఇకా నీ దిష్ట్రిక్టరుగారికి పుత్రరము వ్రాసి యియ్యి" "ఇప్పు డింక వ్రాయలేనమ్మా!" "ఏతో యిదే విచారముతో వుంటావా?" "అంతంటే చేసే దేముంది?" కల్యాణి మరి మాటాడలేదు. కొద్దిసేపటిలో తల్లి బయటకు వెళ్ళడము చూశాడు. సాయం సమయమునకు కూడ కల్యాణి తిరిగి రాలేదు. ప్రకాశకు చాల బాధగా వుంది. అమ్మ ఎటు వెళ్ళింది? అన్నమాట వానిని మాటి మాటికి కలిచి వేస్తోంది. ప్రకాశ రాత్రంతా నిద్ర పోలేదు. గుమ్మము దగ్గర అమ్మ కోసము ఎదురు చూడసాగాడు. అనుమానాలు అతని హృదయానికి తట్టసాగాయి. వెళ్ళేముందు అమ్మ కళ్ళు ఎంత దీనముగా వున్నాయి. ఆ దీనములో గంభీరత్వము గోచరించింది. ఆ సమయములో ప్రకాశకి తోచలేదు. స్వార్థము కోసము ఎందుకు తను అంత మూర్ఖత్వముగా నంచరించాడు. తల్లి పీర కష్టులు కొని, చేతిలో గొడుగులో వెళ్ళింది. దూరప్రయాణము చేయకపోతే గొడుగు తీసుకు వెళ్ళదు. ఎవ్వరితో మాట్లేడేందుకు? ఏదో భయము కలిగి ప్రకాశ ఏడవ వారంభించాడు. శ్రావణ మాసపు భయంకర చీకటి రాత్రిళ్ళు. ప్రకాశం ఆకాశము వైపుకి చూశాడు. నీలాకాశముపై నీలాల మేఘాలు ఆవరించి వున్నాయి. భీకర మేఘాలు వాని కళ్ళకు అగుపడేవాయి. మబ్బుల మాటున కల్యాణి దాగున్నట్లు కనుపిస్తున్నది. తెల్లవారగానే అమ్మ కోసము వెతకాలి కాని కనుపించకపోతే.....

కునుకు పట్టందో లేదో తలుపు తట్టిన శబ్దం వినిపించింది. ఒకే పరుగున తలుపు తెరచిన తనకి తన తల్లి కల్యాణి కనుపించి ఆనంద పరవళులిగా చేసింది. ఆమె ముఖము నాల నీరసించిపోయింది. ఈ రోజే ఆమె సింధూరు నీళ్ళు కనిపిస్తున్నాయి. జాలిగా, బాధగా వుంది. ఇప్పుడు ప్రపంచకముతో ఏమీ సంబంధము లేదు. తన ఆశా సౌధ సముద్రంలో మునిగిపోతున్నది. ఒడ్డున నిలబడి జాలిగా చూస్తోంది. అంతంగానే చేదుగుణము దేనుకున్నది. ప్రకాశ భయంగా "ఇంతవరకు ఎక్కడికి వెళ్ళావమ్మా? పిచ్చెక్కించింది!" కల్యాణి నీలవైపుకి చూస్తూ "పనిగాదా వెళ్ళా, ఆలస్యమైంది" అంటూ ఆరాంచివున్న కూరలు వాని ముందు పెడుతోంది. ప్రకాశ పుత్రాలాపం కుతూహలం తీరాడు. కల్యాణి పరిశీలించి చూస్తూ వుంది. వెంటనే తెలిసి పోయింది. అతని అస్వస్థత యిలాగే వర్ణంగా కూడాకుంది. "ఇది మన్నుడుగుని పరిపరిపరిపరిమ్మా?" "మా రిజిస్ట్రారు వద్దనుండి" "ఏమిటో అక్కడ అతు వెళ్ళామన్నా? నిన్ను ఇంకే పనులూ కాదే?" "మాటిపి నది—దాని ఇసుక దిబ్బలలో దాగుడు మూతలాడే అందల అంట—మాటిని గట్టు అను అనుకుని ఉన్న పొదుగరి అడివారం—అక్కడ ఒక చెట్టు— ఆ చెట్టు కు వేలాడ పైగా పరిశలు — ఆ చెట్టు కింద జింకపోతు కొమ్ముతో ఎడమకంటిని ముచ్చటగా గిక్కుంటూ మురిపెం చేసే పెంటలేడి—ఇది గిద్దామనుకున్నాను" అని దుస్వంతుని జవాబు. దుస్వంతుడు ఊహించిన ఈ చిత్రం—మాతరి అవరోధంవల్ల ఎలాగూ ఊహాగానే మిగిలిపోయిందనుకోండి. కాబిదాసు మాత్రం తన భావనా పటిమను పాఠకుల ఎదుట పెట్టాడు.

ఎంతటి భావనాపటిమ ఉన్నా దానిని వెలార్చే శబ్దశక్తి లేనిదే కవి శ్రోతలను రంజింపజేయనట్టే, చిత్రకారుడు కూడా రేఖాసౌష్ఠవం లేనిదే ప్రేక్షకులను కదలింపలేడు, గిలికింతలు పెట్టలేడు. ఈ రేఖాసౌష్ఠవం కళాకారుడు జీవిత లోతులకు వెళ్ళిన కొద్దీ అలవడుతుంది. అదొక సాధన, అదొక దివ్యకళా తపస్సు. అదొక మధుర తపస.

ఆ సాధన, తపస్సు, తపన శ్రీ పి. ఆర్. రాజుగారు ఇటీవల ప్రకటించిన "చిత్రకళ" అన్నచిత్ర సంపుటిలో ఉట్టిపడుతున్నాయి.

ఈ సంపుటిలో తథాగతుడు, విశ్వకళా మూర్తి, పోలానికి, నీలాచిరేవుకు, కోపగృహము, గంపగంగమ్మ, కదలికలలు, ఆశ్రయం, గోదావరి అవతరణ, కాంతికిట్టులు, సంధ్యాగానము—అనే పదకొండు చిత్రాలున్నాయి.

ఈ సంపుటి కున్నదిలో ముప్పదిద్ద కళా నిపుణులు శ్రీ ఆచంట జానికిరాంగా రన్నట్టు ఈ సంపుటిలోని 'పోలానికి' అన్న బొమ్మ శ్రీ రాజుగారి రేఖాసౌష్ఠవానికి మచ్చుతునక. శ్రీ రాజుగారు గ్రామ జీవిత సౌందర్యాన్ని ఆకళించుకున్న హృదయ సంగతి, గ్రామీణుల మనస్తత్వాన్ని మథించిన హృదయ సంగతి ఈ బొమ్మవాటి చెబుతున్నది.

హృదయాన్ని కదలించే మరొకబొమ్మ "కోపగృహం". ఇదేదో ఆలవాటి రాణివాసపు కోపగృహం కాదు; ఎండి మోడువారిన కొమ్మలన్నీ వాలిన వజీరు జంట మాత్రమే. అలకను తెలుపడానికి చిత్రకారుడు కల్పించిన మోడువారిన ప్రకృతి ప్రేక్షకుని సుదూర జీవితానుభవాలను తీసుకు పోతుంది.

'కదలికలలు' కమనీయ ప్రకృతి ప్రతికృతి. ఈ సంపుటిలోని తాతమామ మైలాంది "కాంతి కిల్పులు" ప్రశాంత గంభీరమైన అంబరాన్ని నుంచిన్న బుద్ధమూర్తి; దానిని నిర్మిస్తూ అట్టడుగున మరుగై పోయిన శిల్పులూ, ఈ చిత్రంలో మనకొక అమరసందేశం నిస్తాయి. "ప్రధాన మైంది మన కార్యక్రమమే కాని మనంకాదు" అని ఒక తాత్వికుని తత్వవేత్త అన్నట్టు శిల్పి, మరొకడు, మరొకడు—అందరి లాగే పంచత్వం పొంది పోతాడు; కాని, దాని రచన ఉదాత్తమైనదే కాబట్టి శాశ్వతమై ప్రపంచ దృష్టిని ఆకర్షిస్తుంది. నిర్వేద కలుషితమైన నేటి ప్రపంచంలో తథాగతుని నిత్య శాంతి సందేశం విశ్వవ్యాప్తం కాగలదనేది ఈ చిత్రం సందేశం.

కళలకు పుట్టినిల్లు, ఆగ్నేయ ఆసియాకు కళలలో ఒకరపడిపెట్టిన ఆంధ్రదేశ శ్రీ పి. ఆర్. రాజుగారివంటి కళాకారులను ప్రోత్సహిస్తుందని ఆశిస్తున్నాను.

—రామచంద్ర.

శ్రీ వెంకటేశ ప్రభూ!

శ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర స్వామిపై శతకాన్నుతిగా వ్రాసిన విన్న వుస్తకం. 108 పద్యాలు పద్యాలు వున్నాయి.

కృతికర్త:—శ్రీ జి. సూర్యనారాయణమూర్తిగారు, ప్రచురణ: శ్రీ సరస్వతి నిలయము, తిరుపతి. వెల ఎనిమిదణాలు.

పంచభూతముల చికిత్స

ప్రకృతి వైద్యంవల్ల ఎలా రోగాలు కుదురుతాయో వివరిస్తూ, శ్రీ రామచంద్ర యోగీశ్వరులవారు స్థాపించిన శ్రీ యోగాశ్రమము. వారే రూపొందించి ప్రచురించిన పుస్తకం.

(శీ వ పేజీ తరువాయి)

నది ఆవల నొక్కున నల్ల సొంపారితో మరొక తాజ్‌మహల్ కట్టించవలెనని షాజహాన్ తలపెట్టాడు. కాని ఆ ఆశయాన్ని ఆయన కుమారుడు ఔరంగజేబు నెరవేరకుండా చేశాడు. తాజమహల్ కట్టడానికి ఔరంగజేబు వ్యతిరేకి. అన్ని కోట్ల రూపాయలతో భార్యకు మసీదు కట్టించే బదులు దక్షిణ దేశ రాజ్యాలనుకుయించవచ్చునని మంత్రితో నాదించాడట. తన పాలనలోకి నచ్చినవిగాదట కనితో తాజ్‌మహల్ శిల్పుల చేతులను నరికించినాడట. షాజహాన్‌ను ఆగ్రా కోటలో—జహాంగీర్ మహల్ అనే గదిలో బంధించినాడు. షాజహాన్‌కు అత్యంతప్రియమైన యమునానదీతటం కూడా లభ్యమైలేదు. ఆ గదినుంచి తాజమహల్‌ను చూస్తూ షాజహాన్ తనువు చాలించాడు.

జహాంగీర్ మహల్‌లో హిందూ మహాప్రదాయ సిద్ధమైన శిల్పం ఉట్టి పడుతుంది. సమ్మంగారు చిలకపలంటి శిల్పములు మనుగడలో నున్నవి.

ఆగ్రా కోటలో జహాంగీర్ మహల్ కాక శిల్ప చారిత్రిక, సాంస్కృతిక విశేష లనేకం వున్నవి.

ఫొటోలు శ్రీ పి. సుబుతి. (సమాప్తం)

కలకత్తా-ఢిల్లీ ఆంధ్ర సంఘాల సంచికలు

ఏ దేశ మేగినా, ఎందు కాలిడినా, ఏ పీఠ మెక్కినా ఎక్కడెదురైనా ఆంధ్రుడు ఆంధ్రుడే. భాషలో—భావాలలో, కట్టు బొట్టు లో-బొట్టు లో నమ్మాదయతలో—సహన శక్తిలో, సహకార కృషిలో, నమైక్య సాధనలో ఆంధ్రులకు విజాతీయమైన సంప్రదాయాలు, విజ్ఞత కలిగిన పోకడలు కొట్టి వున్నవి. అందుకు చక్కని నిదర్శనాలు బొంబాయి, ఢిల్లీ, కలకత్తా నగరాలలోని ఆంధ్ర సంఘాలు. అక్కడి ఆంధ్రుల సైజ్ఞానికాభివృద్ధికి అవి చేస్తున్న సహాయత్వర కృషి.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ అవతరణమహోత్సవానికి ఢిల్లీ ఆంధ్ర సంఘంవారు చక్కని "సావనీర్" ప్రకటించారు. సైజ్ఞానికంగా విభిన్న రంగాలలో ఆంధ్రులకు గల ప్రత్యేకతలను వివరించే పెక్కు వ్యాసాలు దీనిలో వున్నవి. సంగీతం, సాహిత్యం, చిత్రకళ, నాట్యకళ, జర్నలిజం, సినిమా రంగాలకు సంబంధించిన 15 వ్యాసాలు ఆయా రంగాలలో ప్రసిద్ధి చెందిన ప్రముఖులు వ్రాసినవి దీనిలో వున్నాయి. సహకారోద్యమంతో పాటు ఆంధ్రులు ప్రసిద్ధి చెందిన గ్రంథాలయోద్యమానికి సంబంధించిన వ్యాసంకూడా చేర్చివుంటే మరింత బాగుండేది. కుంకుమ-పసుపు రంగులతో ముచ్చటైన కవర్ డిజైన్‌తో 100 పేజీలకు పైగా వున్న ఈ సావనీర్‌ను ప్రచురించిన ఢిల్లీ ఆంధ్రసంఘంవారు, ఈ సావనీర్ ఎడిటోరియల్ కమిటీవారు (శ్రీ వి. పతంజలి, శ్రీ ఎస్. ఆర్. రావు, శ్రీ జి. వి. రావు, కన్వీనరు) అభినందనీయులు.

కలకత్తా ఆంధ్ర సంఘం

ఆంధ్రప్రదేశ్ అవతరణ దినోత్సవ సమయంలోనే కలకత్తా ఆంధ్ర సంఘం వారు కూడా తమ వార్షిక (1956) సంచికను ప్రచురించారు. కేవలం సాంస్కృతిక, సైజ్ఞానిక రంగాలలోనే కాక, వినోద కార్యక్రమాలను, గ్రంథాలయాన్ని, పత్రికారాన్ని కూడా కలకత్తా సంఘం వారు నిర్వహిస్తున్నారు. ఆంధ్ర సంఘం నిర్వహిస్తున్న పాఠశాల కూడా దినదినాభివృద్ధి చెందుతున్నది. భవన నిధికిగాను నిధులను చురుకుగా సేకరిస్తున్నారు. సంఘాధ్యక్షుడు శ్రీ ఎన్. రామారావుగారు ఈ నాలవ వార్షిక సంచికకు వ్రాసిన పీఠికలో విశాలాంధ్ర సంఘం దాతలకు విజ్ఞప్తి చేశారు. పరాయి భాషా వ్యామోహంలో తెనుగు సీల లనిద్యాభివృద్ధులకు అనువుగా ఆంధ్ర సంఘాలు ఇలా చేస్తున్నవన్నప్పుడు వూరి గా ప్రోత్సాహించడం పౌరధాంధ్రుల విధ్యుక్త ధర్మం కాగలదు కూడా.

ఆంధ్ర దేశపు పారిశ్రామిక సంపదలను వివరించే ఇంగ్లీషు వ్యాసాలు మాత్రమే కాక, 33 పేజీలలో తెలుగు సంచిక విభాగాన్నికూడా ఈ వార్షిక సంచికలో చేర్చారు. ముచ్చటైన వ్యాసాలు మాత్రమేకాక ముద్దులొలికే ముఖచిత్రంతో వున్న ఈ సంచిక ఇండియా—ప్రెసిడెంట్ డాక్టర్ రాధాకృష్ణన్, పశ్చిమ బెంగాల్ గవర్నర్ (కీర్తిశేషుడు) శ్రీ హెచ్. సి. ముఖర్జీ, పశ్చిమ బెంగాల్ ముఖ్యమంత్రి డాక్టర్ బి. సి. రాయ్, ఒరిస్సా గవర్నర్ శ్రీ కుమారస్వామిరాజా, ఆంధ్ర గవర్నర్ శ్రీ త్రివేది, మధ్యప్రదేశ్ గవర్నర్ డాక్టర్ పట్టాభి సీతారామయ్య ప్రభృతుల శుభాకాంక్షలనుకూడా పొందింది.

ఆంధ్రశ్రీ

ఆంధ్రప్రదేశ్ సంగ్రహ చరిత్ర. సంపాదకుడు: శ్రీ రావూరి సూర్యనారాయణమూర్తి, బి. ఎ., ప్రకాశకులు, మాదిరెడ్డి జగన్నాథరావు అండ్ కో., పబ్లిషర్సు, కాకినాడ. రాష్ట్రోద్యమ చరిత్ర, నియోజకవర్గాలవారీగా ఆంధ్ర ప్రజా ప్రతినిధుల పేర్లు, తాలూకాల వారీగా గ్రామాలు, పట్టణాలు, జనాభా వివరాలు, కళాశాలలు, ప్రాథమికోన్నత సంబంధించిన వివరాలతో వున్న ఈ 82 పేజీల రిఫరెన్సు పుస్తకం ఖరీదు పది అణాలు.

కమ్యూనిజం : సోషలిజం

ప్రజా—సోషలిస్టు నాయకుడు శ్రీ జయప్రకాశ్ నారాయణ్ "కమ్యూనిస్టు స్నేహితులను," సంబోధిస్తూ ఈ మధ్యన వ్రాసిన లేఖ, దానికి కమ్యూనిస్టు పార్టీ కార్యదర్శి శ్రీ అజయఘోష్ వ్రాసిన సమాధానం కలిపి తెలుగులో "జయప్రకాశ్—అజయఘోష్ లేఖలు" అనే పేరుతో విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయంవారు ప్రకటించారు. 47 పేజీలుగా వున్న దీని వెల నాలుగు అణాలు.

ప్రజాస్వామ్యం—సోషలిజం—కమ్యూనిజం. వాటికి గల భేదాలు, అందుకు సంబంధించిన నేటికాలపు కాల పరివర్తనలపై శ్రీ ఇ. యస్. యస్. నంబూదిరిపాడ్ వ్రాసిన "కమ్యూనిజం—ప్రజాస్వామ్య సోషలిజం" అనే కరపత్రాన్నికూడా విశాలాంధ్ర ప్రచురణాలయం (విజయవాడ) వారు ప్రచురించారు. 30 పేజీలుగావున్న దీని వెల నాలుగు అణాలు.

ఇండియా కమ్యూనిస్టు పార్టీ నాయకుల ఆలోచనలో ఈ మధ్యను వచ్చిన మార్పులను, ఏ విషయాలలో తాము తప్పులు చేసిందీ వారే స్వయంగా అంగీకరిస్తున్న సందర్భాలను క్లుప్తంగానైనా తెలుసుకోవగోరువారికి ఈ రెండు కరపత్రాలు పూర్తిగా సహాయపడగలవు.

—నరసింహారావు.

మధ్య సుమత్రాలో సైనికుల తిరుగుబాటు

గవర్నర్ లొంగిపోయి, అధికారం అప్పగించినట్లు పత్రికల వార్త

జకార్తా, డిసెంబర్ 21—

మధ్య సుమత్రాపై ఇండోనేసియా సైన్యం ఆధిపత్యం వహిస్తున్నదనీ, గవర్నర్ తనంత తానుగా సైన్యానికి లొంగిపోయినాడనీ నేడు తెలియవచ్చింది.

సివిలియన్ గవర్నర్ యాస్లాన్ ముల్యాపోర్జోస్ తాను లొంగిపోతున్నట్లు గత రాత్రే ప్రకటించినట్లు ఇక్కడి రెండు వార్తా పత్రికలు ప్రకటించినవి. నార్మల రెజిమెంట్ కమాండర్ లెఫ్టినెంట్ కర్నల్ అహ్మద్ హుస్సేన్ పాలనాధికారాన్ని తనం చేసుకొన్నట్లు గవర్నర్ తెలియజేసినాడట. హుస్సేన్ కూడా రేడియోలో ప్రసంగించినాడనీ, పిమ్మట ప్రజలు కొంతంగా వుండాలని ఒక సైనికాధికారి విజ్ఞప్తి చేసినాడనీ పత్రికలు ప్రకటించినవి.

మధ్య సుమత్రాలోను, ఆవల పరిస్థితి ప్రజలకు అసంతృప్తికరంగా వున్నందున "సైనిక మండలి" తరపున తాను వ్యవహరిస్తున్నానని కర్నల్ హుస్సేన్ చెప్పినాడట. —రాయిటర్

మంత్రి వర్గం చర్చ

జకార్తా, డిసెంబర్ 21—కొందరు సైనికాధికారులు మధ్య సుమత్రాను వశం చేసుకొనడం పై ఇండోనేసియా మంత్రి వర్గం నేడు అత్యవసరంగా సమావేశమై చర్చించింది.

పరిస్థితి ఇంకా విషమించకుండా దేశమంతటా ఆర్థికాయిక పరిస్థితి ఏర్పడినట్లు ప్రకటించడం గురించి ఇండోనేసియా ప్రెసిడెంట్ డాక్టర్ సుకర్నో అలోచిస్తున్నట్లు "రెటా" అనే వార్తా పత్రిక ప్రకటించింది.

మధ్య సుమత్రాలో సైనికుల తిరుగుబాటు విజయమే అయితే అది తీవ్రంగా ఆలోచించ వలసిన విషయమేనని ఇండోనేసియా ప్రధాని అలిశాస్త్రి మిస్తోజో ప్రకటించాడు. (యు. పి. ఐ).

శోధపూర్, జమ్మూరు, క్వీంస్, విశాఖపట్టణాలనుంచి మలేరియా పెచ్చే ప్రయాణీకులకు మళ్ళూచి కారణంగా క్వారంటైను నిబంధనలను మలేరియా ఆరోగ్య శాఖాధికారి విధించినట్లు భారత ప్రభుత్వ ఆరోగ్య శాఖ డైరెక్టర్ జనరల్ ప్రకటించారు.

శ్రీ రామదాసు మోటారు ట్రాన్సుపోర్టు ప్రైవేట్ లిమిటెడ్, కాకినాడ

తాతా మెర్సిడీస్ బెంజి డీలర్లు

100 వ "తాతా మెర్సిడీస్ బెంజి", దీనిలు బండిగారు మం॥ శ్రీయుత యస్. బి. పి. పట్టాభి రామారావు గారు సూర్య చంద్ర మోటారు బస్సు సర్వీసు మండపేటవారికి డెలివరీ యిచ్చుచున్నప్పటి దృశ్యం.

READ SOVIET BOOKS AND PERIODICALS

SOVIET LITERATURE

A Mirror of Soviet Literature and Art

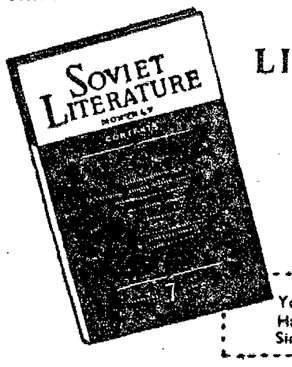

Subscriptions:
Yearly: Rs. 6
Half Yearly: Rs. 3
Single copy: As. 10

సోవియట్ సాహిత్యం రష్యాలోని రచనలకు సర్వాంగ అనువాదం. ఇది సుప్రసిద్ధ రచయితల చేతను, సాహిత్య విమర్శకుల చేతను వ్రాయబడును. సోవియట్ ప్రజలు చదివి ఆనందించే గ్రంథాలు స్వయంగా చదువుకొని తెలుసుకోడానికి ఇది మంచి అవకాశమును కలుగచేస్తున్నది.

తందాలు దిగువ చోట్ల తీసుకొనబడును:

న్యూ సెంచరీ బుక్ హౌస్, 199, మౌంట్‌రోడ్డు, మద్రాసు. విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, బకింగ్‌హాంపేట, విజయవాడ. పీపుల్స్ బుక్ హౌస్, నిజాంపేట్ రోడ్డు, హైదరాబాద్. పీపుల్స్ బుక్ హౌస్, రాష్ట్రపతి రోడ్డు, సికింద్రాబాద్. నవయుగ బుక్ హౌస్, బ్రాడీపేట, గుంటూరు.

1957 జనవరి లగాయితు మాస్కోనుంచి నిమాసంలో పంపబడును అందరికీ సరాసరి కాపీలు బట్వాడా చేయబడును.

V/O MEZDUNARODNAYA KNIGA, Moscow 200, U.S.S.R

'సకాలపు' అదర్శమైన బహుమతి

హెచ్ జి ఐ సి రేడియో

నవీన జర్మనీ సాబా వారి సాంకేతిక సహకారంతో తయారుచేయబడింది

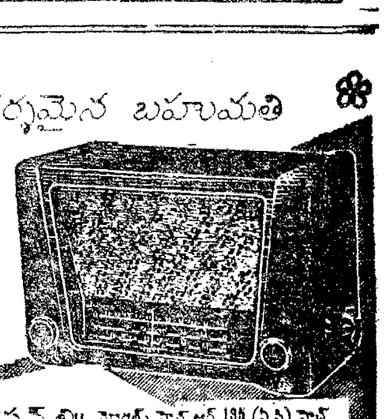

హిందూస్థాన్ జనరల్ ఎలెక్ట్రికల్ కార్పొరేషన్ లి॥ మోడల్ నెం॥ ఆర్ 195 (ఎ సి) నెం॥ ఆర్ 235 డి సి/ఎ సి నెం॥ ఆర్ 335

5, రాయల్ ఎక్స్‌ఛేంజ్ ప్లేస్, కలకత్తా-1 డై బ్యాటరీకి

దక్షిణ ఇండియా సర్కులేషన్ సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు: మెసర్స్ ఓబిలిశెట్టి (మద్రాసు) లిమిటెడ్, 31, జనరల్ పాటర్సు రోడ్, మద్రాసు.

ఇండియా ఆర్థిక మంత్రి శ్రీ టి. టి. కృష్ణమాచారితో బ్రిటిష్ ఆర్థిక రాయబారవర్గం ఇటీవల చర్చించింది

వ్యాసపంచకం

భూమి

ఐరిష్ స్వాతంత్ర్య సమరాంగ్రహాదిపి ప్రపంచ ప్రజాస్వామ్య చరిత్రకు ఆదర్శప్రాయం. దాదాపు ఏడు శతాబ్దాలపాటు రవి అస్తమించని బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యతత్వంతో ఎడతెగని పోరాటం సాగించిన ఘనత ఐరిష్ జాతి యోధ్యమానికే దక్కింది.

అదే బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంతో హోరాహోరీ పోరాడిన భారత ప్రజ ఐరిష్ స్వాతంత్ర్యోద్యమ విధానాలను పుణికి పుచ్చుకున్నది. గడ్డిపోచలను గండు మగలుగా మలచిన మహాసేనాని గాంధిజీకై ఐరిష్ స్వాతంత్ర్య సమర ప్రభావం సంపూర్తిగా పడింది.

ఐర్లాండులో ముఖ్యంగా సామ్రాజ్యవాదం భూస్వామ్య ప్రభుతగా కరుదుగట్టి ఐరిష్ ప్రజల నెత్తిని అణచి వేసింది. ఆ ప్రభుతా పీఠాన్ని కొలగదోసుకోవడం కోసం నా రెండ్ల త్యాగాలో చేశారు. ఈ ఉద్యమం ఆధారంగా ప్రపంచ సాహిత్యంలో నవలలు, నాటకాలు, కథలు అనంతాంశకంగా వెలువడినవి. వాటిలో మణిపూసవంటిది లియాం ఓ'ఫ్లెహార్టీ రచించిన భూమి—ల్యాండ్.

ఓ'ఫ్లెహార్టీ ఐరిష్ ఉద్యమం కథావస్తువుగా మూడు నవలలు—గొప్పని వ్రాశాడు. మన రాయలసీమ కరవును, బెంగాల్ కరవును కరువన పిన్నూ, ఐర్లాండును పోలికారాలో దురపిల్లిసేసిన పెద్ద కరవునుగురించి వ్రాసిన "ప్రైమిస్" అనే నవల తర్వాతది ఈ భూమి. ఈయన ఈ ఉద్యమాన్ని ప్రతి బింబిస్తూ వ్రాసిన మూడో నవల "ఇన్‌ఫార్మర్."

"భూమి"లో ప్రధానమైన పది జాతీయోద్యమానికి వెన్నుముకవంటి కైతాంగం పోరాటం. ఐర్లాండ్‌లోని భూమినంతటినీ ఇంగ్లీషు భూస్వాములు స్వాధీనపరిచి, అక్కడ—ఆ నేలమీద పుట్టి పెరిగిన రైతులకు చేరడం నేల లేకుండా చేశారు. పెద్ద కరువులో ఐర్లాండ్ ప్రజలు చెట్టు కొకరు పుట్టకోకరుగా అడవులు పట్టి కుక్కచావుచచ్చారు. అటుతర్వాత 1879 ప్రాంతంలో తిరిగి ఐరిష్ జాతీయత నిండ దొక్కుకుంటున్న సమయాన్ని ఆధారంగా చేసుకుని ఈ నవల కొనసాగుతుంది.

గాన్టర్ నెవిల్లీ బుచ్చర్ అనే ఆంగ్ల భూస్వామికి వ్యతిరేకంగా మైకేల్ ఓడయ్యర్ అనే ఫెనియన్ నాయకుడు రైతుల తిరుగుబాటు తెచ్చి, వారి వొక కొడికి రీసుకుని వస్తాడు. ఆయనొక కొత్త పద్ధతిని నూచిస్తాడు. దానిలో ప్రధానమైంది జాతీయవాదులు భూస్వామి బుచ్చర్‌ను బహిష్కరించాలనడం. అదీ, మన నహాయ నిరాకరణోద్యమం ఒక కోణం వెంటనే. ఈ పద్ధతి ద్వారా బుచర్‌ను వికాకిని చేసిన ఐరిష్ ప్రజ ఏకమై నిలబడుతుంది. తన వ్యక్తిగత పద్ధతిని అవలంబించి ఓడయ్యర్ బుచర్‌తో తలపడగా ఇద్దరూ అంతమౌతారు. తుదకు రావుల్ తన కూతురికీ, ఓడయ్యర్‌కు కలిగిన కూతవ సంతానానికి వ్యక్తిగత పద్ధతులలో కాక సమష్టి ప్రజోద్యమ పద్ధతులలో శిక్షణ ఇవ్వడానికి పూనుకోవడంతో కథ సమాప్తమౌతుంది.

ఈ సంధానాన్యసంలో ఫెనియన్ల శ్రమశిక్షణ, ప్రజల్లోని అజేయ స్వాతంత్ర్య వాంఛ, ఆ వాంఛను పెడదారి పట్టించడానికి మతాధికారులు పాటిస్తూ వన్నెవలలు, తమకు తెలియకనే ఏ అకర్షణమూలంగానో పరప్రభుత్వానికి ఉపయోగపడే అమాయకులు, ఉద్యోగ విధులలో కొట్టి బండమనుషులు పాల్పడినా, అంతరంగంలో అన్యజాతీయుల స్వాతంత్ర్యాన్ని అణచిపెట్టడం అనంతమని భావించే అల్పజీవులు, స్వాతంత్ర్యేచ్ఛ, దానికోసం సర్వస్వం త్యాగంచేసే దీక్ష ఎంతవున్నా కైరుకి కవిధానంతో సహజంగా దార్లో లోపం తీరు, ప్రజలమీద అపార ప్రేమ, గౌరవాలున్న మేధావివర్గం తరుణంలో ప్రజలకు తలలో నాలుకయ్యేవైనం—ఇలా ఒక్కటేమిటి యావజ్జాతి మనస్తత్వమూ పరప్రభుత్వంతో పోరాడుతున్న సమయంలో చేయి కేకులుగా నిడిన వివరాన్ని ఈ భూమిలో విశ్వరూపంతో సాక్షాత్కరిస్తాయి.

దారిద్ర్యకమైన నవలలు చరిత్రకు వ్యాఖ్యాన వంటివి. ఐరిష్ ప్రజోద్యమానికి లియాం ఓ'ఫ్లెహార్టీ చేసిన ఈ సజీవవ్యాఖ్య ప్రపంచంలోని ప్రజోద్యమాలను నవ్యంగా, సమగ్రంగా అర్థం చేసుకోవానికే ప్రతివారికీ అనువైన పారాయణ యోగ్యమైనది.

ఇట్టి ఉత్తమోత్తమ నవలను మిత్రుడు విద్వాన్ విశ్వం తెనుగు చేసి తెనుగు పాఠక లోకానికి అందిస్తున్నాడు. స్వాతంత్ర్యోద్యమమూ, రైతు పోరాటమూ ప